

19.49x13.2	1	עמוד 3	אתרים	19/03/2020	72465934-0
המכללה האקדמית כנרת - 13300					

השימור והתוכן

אלוף (במיל') אורי אור, יו"ר הוועד המנהל, המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

ראשונים, הרי מהמעברות לא נותר כמעט דבר. עם זאת זוהי מורשת שיש לשמר, ולכן אנו פועלים כעת לאיתור מקום להקמת דגם מעברה.

הטרקטור הוא הבניין שעליו בנוים את הזיכרון: באתרים שונים נמצאים מיכון חקלאי או מתקני מלאכה ותעשייה. אף שלא כולם שוכנים במבנים או במתחמים לשימור, ברור לכול כי חלקם של אלה מהותי בסיפור. דוגמאות לכך ניתן למצוא במוזיאון העמק ביפעת, בחצר ראשונים עין שמר, במוזיאון הטרקטורים בעין רדד ועוד.

כשמדברים על תכנים חשוב להדגיש את הגישה הפלורליסטית שהמועצה נוקטת. אנו פועלים בכל הארץ ובכל המגזרים. באחרונה ערכתי סיור במחוז המיעוטים והתרשמתי מהפעולות שנעשות שם לקידום השימור וליציקת התכנים המתאימים, לדוגמה: עיריית נצרת משתפת עימנו פעולה בטיפול במבנה המרשים של הסראיה ובמחנה שנלר. פעולות נוספות נעשות באום בטין שבנגב, בבית הספר בזמר, בכפר כמא ובאתרים רבים אחרים שזוכים לטיפול של המועצה – הן בהיבט הפיזי הן בהיבט התוכני.

עד כה התייחסתי בעיקר לתכנים המוזיאליים, אבל יש להדגיש כי חלק מהמתחמים עוברים תהליך שימור והשמשה לצורכי היום. תחנת רכבת העמק ההיסטורית בצמח הייתה לחלק מהמכללה האקדמית כנרת, והרפת בקריית ענבים הפכה למסעדה. האחריות שלנו במקרים אלה היא לשמר את זיכרון התקופה.

המוטו שלנו הוא לשמר את המבנה, לשמר את הרעיון, ולהעביר אותם לדורות הבאים.

בחזון המועצה דובר רבות על הצלה ושימור פיזי של מבנים ומתחמים. בדבריי הפעם אני רוצה להתייחס לנושא התוכן. המועצה אמונה על שימור המורשת, ובמסגרת זו לקחה על עצמה לעסוק גם בתכנים. אין די בשימור פיזי של המבנים, שכן ללא תוכן יאבדו המבנים הללו את משמעותם ותיגזל מהם חשיבותם ההיסטורית. פעמים רבות אנו משלבים כמה רעיונות למכלול משותף, ולעיתים אנו מתמקדים ברעיון אחד. לעיתים מדובר במבנה או במתחם לשימור שמספרים את סיפורם, ולעיתים אנו מביאים את התוכן בבניין שאינו בהכרח מבנה לשימור. אביא בפניכם דוגמאות שונות:

משטרת אבו גוש: בדיון שהתקיים לקראת שימור המתחם עלה הרעיון לשלב במקום כמה סיפורים: את סיפורם של אנשי המח"ל, ובכללם אלוף דוד מרכוס; את סיפור המאבק על הדרך לירושלים, שהיה חלק קשה ומהותי במלחמת העצמאות; ואת ההיסטוריה של המקום.

מחנה המעפילים עתלית: האתר הוקדש ביסודו להעפלה. באחרונה התעורר שוב הדיון באשר למהותו, והוחלט לכלול בו גם את העולים שהגיעו לאחר קום המדינה ממדינות שהקשו על העלייה, לדוגמה יהודי ברית המועצות ויהודי אתיופיה (מבצע משה).

מוזיאוני המייסדים: ביוזמת שרת התרבות והספורט ח"כ מירי רגב מוקמים מוזיאוני מייסדים בעירות הפיתוח. אנשי המשרד פנו אל המועצה לשימור אתרים כדי שזו תיקח על עצמה את הפרויקט, והמועצה נענתה לאתגר בהובלתו של אלעד בצלאל, מנהל תחום פיתוח וחינוך.

מוזיאון המעברות: לעומת עירות הפיתוח לשעבר, שבהן נותרו בתי